

DUHOVNO UPUTSTVO

(*Upadeša Manjari*)

Prvo poglavlje

UPUTSTVO (*Upadeša*)

1. Koja su obeležja istinskog učitelja (*Satgurua*)?

Postojano obitavanje u Sopstvu, gledanje na sve istim očima, nepokolebljiva hrabrost u svakoj prilici, na svakom mestu i u svakoj okolnosti, itd.

2. Koja su obeležja istinskog učenika (*satsisye*)?

Jaka čežnja za odstranjenjem žalosti i postizanjem radosti, i jaka odbojnost prema svim vrstama svetovnog zadovoljstva.

3. Koje su karakteristike uputstva (*upadeše*)?

Reč *upadeša* znači: 'blizu mesta, odnosno sedišta' (*upa*-blizu, *deša*-mesto, odnosno sedište). *Guru*, koji je otelovljenje onoga na šta se ukazuje izrazima *sat*, *chit*, i *ananda* (postojanje, svest, blaženstvo), onemogućuje učeniku, koji je usled svog prihvatanja obličja i objekata čula zastranio od svog istinskog stanja, te je posledično tome pogođen i nošen radostima i žalostima, da to nastavi, i ustaljuje ga u njegovoj sopstvenoj prirodi bez razlikovanja.

Upadeša takođe znači prikazati udaljeni objekat kao da je sasvim blizu. Učeniku se ukazuje kako je *Brahman*, za koga on veruje da je udaljen i različit od njega, blizu, i ne razlikuje se od njega samog.

4. Ako je istina da je *Guru* čovekovo Sopstvo (*atman*), koje načelo leži iza učenja koje kaže da, koliko god da je učenik učen i koje god okultne moći posedovao, ne može da postigne samospoznaju (*atma-sidhi*) bez *Guruove* milosti?

Iako je apsolutna istina da je *Guruovo* stanje, stanje čoveka sâmog, Sopstvu, koje je postalo individualna duša (*jiva*) putem neznanja, veoma je teško da spozna svoje istinsko stanje, odnosno prirodu, bez milosti *Gurua*.

Svi nemiri se eliminišu samim prisustvom *Gurua*. Ukoliko bi on rekao onom ko oholo tvrdi da je video drugu obalu okeana učenja, ili onom ko oholo tvrdi da može izvesti dela koja su skoro nemoguća, "Da, ti si naučio sve što treba naučiti, no, da li si naučio da spoznaš sebe? A ti, koji si sposoban da izvodiš dela koja su gotovo nemoguća, da li si ti video sebe?", oni bi pognuli svoju glavu (osramoćeni) i ostali nemi. Tako je očigledno da samo milošću *Gurua*, i nikakvim drugim postignućem, možemo da spoznamo sebe.

5. Koja su obeležja *Guruove* milosti?

Ona su izvan dometa reči i misli.

6. Ako je tako, zašto se kaže da učenik spozna svoje istinsko stanje *Guruovom* milošću?

To je kao kad se slon probudi videvši lava u snu. Isto kao što se slon probudi pri samom pogledu na lava, takođe je sigurno da će se učenik probuditi iz sna neznanja u budnost istinskog znanja putem *Guruovog* milostivog pogleda, (koji proističe) iz blagonaklonosti.

7. Koje je značenje izreke da je priroda stvarnog *Gurua* priroda Vrhunskog Gospoda (*Sarveshvare*)?

U slučaju individualne duše koja želi da postigne stanje istinskog znanja, odnosno stanje Božanskosti (*Išvare*), i sa tim ciljem upražnjava predanost, Gospod, koji je svedok te individualne duše i istovetan s njom, pojavljuje se kada predanost pojedinca dostigne stupanj zrelosti, u ljudskom obliku sa osnovnim *sat-chit-anandom*, Njegove tri prirodne osobine, i

obličjem i imenom koje takođe milostivo preuzima, i naizgled blagosiljajući učenika, upija ga u Sebe. Po ovom učenju *Guru* se uistinu može zvati Gospodom.

8. Kako su, onda, neke velike ličnosti postigle znanje bez *Gurua*?

Nekolicini zrelih ličnosti Gospod svetli kao svetlost znanja u njima i dodeljuje im svest o istini.

9. Šta je kraj predanosti (*bhakti*) i puta *Siddhante* (tj. *Shaiva Siddhante*)?

On se sastoji u tome da se nauči istina da sva čovekova dela izvedena sa nesebičnom predanošću, uz pomoć tri pročišćena instrumenta (tela, govora i uma), u svojstvu sluge Božjeg, postaju Božja dela, i da se stane na kraj osećanjima 'ja' i 'moje'. To je, takođe, istina onog što *Shaiva-Siddhantini* nazivaju *para-bhakti* (vrhunskom predanošću) i životom u službi Boga (*iraipani-nitralom*).

10. Šta je kraj puta znanja (*jnane*) i *Vedante*?

On se sastoji u tome da se spozna da se 'ja' ne razlikuje od Gospoda (*Išvare*), i da se oslobodimo lažnog osećaja da smo činioci (*kartrutve, ahamkare*).

11. Kako je moguće reći da je kraj oba ova puta isti?

Bez obzira na sredstva, cilj je uništenje osećaja 'ja' i 'moje', i pošto su ovi međuzavisni, uništenje bilo kog od njih uzrokuje uništenje onog drugog: zato će, da bi se postiglo to stanje Tišine, koje je izvan misli i reči, biti dovoljan bilo put znanja, koji odstranjuje osećaj 'ja', bilo put predanosti koji odstranjuje osećaj 'mojeg'. Dakle nema nikakve sumnje da je kraj puta predanosti i puta znanja jedno te isto.

Napomena: Sve dok postoji 'ja', takođe je nužno prihvatiti Gospoda. Ukoliko neko želi da lako ponovo zadobije vrhunsko stanje istovetnosti, koje je za njega sada izgubljeno, jedino je ispravno da prihvati ovaj zaključak.

12. Koje je obeležje ega?

Individualna duša u obliku 'ja' je ego. Sopstvo koje ima prirodu inteligencije (*chit*) nema osećaja 'ja'. Ni neosetljivo telo ne poseduje osećaj 'ja'. Tek pošto se (bilo kojim sredstvima) uništi tajanstvena pojava obmanjujućeg ega između inteligentnog i neosetljivog, koja je glavni uzrok svih ovih neprilika, ono što zaista postoji videće se takvim kakvo stvarno jeste. Ovo se naziva Oslobođenjem (*mokshom*).

Drugo poglavlje

VEŽBANJE (*Abhyasa*)

1. Koji je metod vežbanja?

Pošto Sopstvo osobe koja nastoji da postigne samospoznaju nije različito od nje, i pošto ne postoji nešto što ona treba da postigne a da se to od nje razlikuje ili je od nje superiornije, budući da samospoznaja nije ništa drugo do razumevanje svoje sopstvene prirode, tragalac za Oslobođenjem spoznaje, bez ikakve sumnje i pogrešnog razumevanja, svoju stvarnu prirodu tako što razlučuje večno od prolaznog, i nikad se ne odvaja od svog prirodnog stanja. To je poznato kao vežbanje znanja. To je ispitivanje koje vodi do samospoznaje.

2. Da li ovaj put ispitivanja mogu da slede svi aspiranti?

On je podesan samo za zrele duše. Ostali treba da slede različite metode, u skladu sa stanjem njihovog uma.

3. Koji su ostali metodi?

To su (I) *stuti*, (II) *japa*, (III) *dhyana*, (IV) *yoga*, (V) *jnana*, itd.

(I) *Stuti* je pevanje u slavu Gospoda, sa velikim osećanjem predanosti.

(II) *Japa* je mentalno ili usmeno izgovaranje imena bogova ili svetih mantri kao što je *Om*.

(Dok se slede metodi *stuti* i *japa*, um će ponekad biti skoncentrisan (dosl. zatvoren), a ponekad rasut (dosl. otvoren). Ćudljivosti uma neće biti vidljive za one koji slede ove metode).

(III) *Dhyana* označava ponavljanje imena, itd. mentalno (*japa*), sa iskrenom predanošću. U ovom metodu stanje uma shvatiće se bez teškoća, pošto um ne postaje istovremeno i skoncentrisan i rasut. Kad je neko u *dhyani*, ne dolazi u kontakt sa objektima čula, a kada dolazi u kontakt sa njima, nije u *dhyani*. Zato oni koji su u ovom stanju mogu da posmatraju ćudljivosti uma koje su u toku i, sprečavajući um da misli druge misli, učvrste ga u *dhyani*. Savršenstvo u *dhyani* je stanje ostajanja u Sopstvu (dosl., obitavanja u obličju 'toga' (*tadakaranilai*)).

Budući da meditacija deluje na krajnje suptilan način pri izvoru uma, nije teško opažati njegovo izranjanje i zaranjanje.

(IV) *Yoga*: Izvor daha se ne razlikuje od izvora uma; zato zaranjanje jednog od njih bez napora vodi do zaranjanja drugog. Vežba smirivanja uma putem kontrole daha (*pranayama*) naziva se *yogom*. Usredsređujući svoj um na psihički centar kao što je *sahasrara* (dosl., lotos sa hiljdu latica), *yogiji* ostaju nesvesni svog tela koliko god to žele. Sve dok ovo stanje traje, oni izgledaju kao da su uronjeni u neku vrstu radosti. Međutim, kad um koji je postao spokojan, izroni (postane ponovo aktivan), on ponovo preuzima svoje svetovne misli. Zato je potrebno uvežbati ga uz pomoć vežbi kao što je *dhyana* kad god se okrene prema spolja. Tako će postići stanje u kome nema ni zaranjanja ni izranjanja.

(V) *Jnana* je poništenje uma pri čemu se on natera da preuzme obličje Sopstva putem stalne vežbe *dhyane*, odnosno ispitivanja (*vichare*). Zgasnuće uma je stanje u kome postoji prestanak svih napora. Oni koji su ustaljeni u ovom stanju nikad ne zastrane od svog istinskog stanja. Izrazi 'tišina' (*mouna*) i nedelanje odnose se samo na ovo stanje.

Napomena:

1. Sve vežbe se slede sa jednim ciljem da se um skoncentriše. Pošto su sve mentalne aktivnosti, poput sećanja, zaboravljanja, želje, mržnje, prihvatanja, odbacivanja, itd., samo modifikacije uma, one ne mogu da budu čovekovo istinsko stanje. Prosto, nepromenljivo biće je čovekova istinska priroda. Zato, znati istinu svog bića i biti ono, poznato je kao oslobođenje od ropstva i uništenje čvora (*granthi nasam*). Sve dok se čvrsto ne postigne spokojnost uma, za aspiranta je od suštinske važnosti vežba nepokolebljivog obitavanja u Sopstvu i pažnja da se um ne ukalja različitim mislima.

2. Iako su vežbe za postizanje snage uma brojne, svaka od njih vodi do istog završetka. Jer, može se videti da ko god usredsredi svoj um na bilo koji objekat, po prestanku svih mentalnih pojmova konačno ostaje samo tim objektom. Ovo se naziva uspešnom meditacijom (*dhyana siddhi*). Oni koji slede put ispitivanja, spoznaju da je um koji preostane na kraju ispitivanja - *Brahman*. Oni koji vežbaju meditaciju spoznaju da je um koji preostaje na kraju meditacije cilj njihove meditacije. Pošto je rezultat isti u oba slučaja, dužnost je aspiranta da neprekidno vežba oba ova metoda sve dok ne postigne cilj.

4. Da li stanje 'biti nepokretan' podrazumeva napor ili ne?

To nije stanje lenjosti, bez ulaganja napora. Sve svetovne aktivnosti koje se obično nazivaju naporom izvode se uz pomoć jednog dela uma i sa čestim zastojima. Čin zajedništva sa Sopstvom (*atmavyavahara*), odnosno ostajanje nepokretnim iznutra je, međutim, intezivna aktivnost koja se izvodi čitavim umom i neprekidno.

Maya (obmana, odnosno neznanje) koja se ne može uništiti nijednim drugim činom, uništava se u potpunosti ovom intenzivnom aktivnošću koja se naziva 'ćutnjom' (*mounom*).

5. Koja je priroda maye?

Maya je ono što nas tera da smatramo Sopstvo, Stvarnost, koja je uvek i svuda prisutna, sve-prožimajuća i samo-osvetljena, nepostojećom, a individualnu dušu (*živu*), svet (*jagat*) i Boga (*paru*), koji se u svako vreme i na svakom mestu konačno pokazuju nepostojećim, za postojeće.

6. Zašto Sopstvo, pošto svetli potpuno sam po sebi, nije poznato svim ljudima, kao što je to slučaj sa ostalim objektima sveta?

Gde god se spoznaju pojedini objekti, to je Sopstvo, koje sebe spoznaje u obliku tih objekata. Ono što nam je poznato kao znanje, odnosno svesnost, samo je moć Sopstva (*atma shakti*). Sopstvo je jedino osetljivo biće. Nema ničeg pored Sopstva. Ako takvi objekti postoje, oni su neosetljivi pa zato ne mogu znati sebe, niti se mogu međusobno spoznati. Zbog toga što Sopstvo na ovaj način ne spoznaje svoju prirodu, ono izgleda kao da je uronjeno i da se bori u okeanu rođenja (i smrti) u obličju individualne duše.

7. Iako je Gospod sveobuhvatan, čini se, iz pasusa "Obožavati ga putem Njegove Milosti", da ga možemo spoznati samo Njegovom Milošću. Kako onda može individualna duša svojim sopstvenim naporima postići samospoznaju, u odsustvu Milosti Gospoda?

Kako Gospod označava Sopstvo, i kako Milost znači prisutnost, odnosno otkrovenje Gospoda, ne postoji vreme kada Gospod ostaje neznan. Ako je svetlost sunca nevidljiva za sovu, to je samo mana te ptice, a ne sunca. Slično tome, može li nesvesnost ljudi u neznanju Sopstva, koje je uvek prirode svesti, biti išta drugo do njihova sopstvena greška? Kako to može da bude greška Sopstva? Zato što je Milost sama priroda Gospoda, On je poznat kao 'Blagoslovena Milost'. Stoga Gospod, čija je sama priroda Milost, ne mora da daruje svoju Milost. Isto tako, ne postoji neko određeno vreme kada bi svoju Milost darovao.

8. Koji deo tela je sedište Sopstva?

Obično se ukazuje na srce na desnoj strani prsa. To je zato što mi obično pokazujemo na desnu stranu prsa kada upućujemo na sebe. Neki kažu da je *sahasrara* (hiljadu-latični lotos) sedište Sopstva. No, da je to tačno, glava ne bi trebalo da klone kad odemo da spavamo ili padnemo u nesvest.

9. Koja je priroda srca?

Sveti tekstovi koji je opisuju kažu:

Između dve bradavice, ispod prsa, a iznad trbuha, postoji šest stvari različitih boja. (One nisu isto što i *čakre*.) Jedna od njih, koja podseća na pupoljak lokvanja i smeštena je dva prsta udesno, je srce. On je naopako okrenut, i u njemu je majušni otvor koji je sedište neprozirne tame (neznanja) prepune želja. Svi psihički nervi (*nadiji*) zavise od njega. On je prebivalište vitalnih sila, uma i svetlosti (svesti).

(Vidi dodatak Stvarnosti u četrdeset stihova 18-19.)

No, mada je na ovaj način opisano, smisao reči srce (*hridayam*) je Sopstvo (*atman*). Pošto je označeno izrazima postojanje, svest, blaženstvo, večno, i *plenum* (*sat, chit, anandam, nityam, purnam*), ono ne vidi razlike kao što su spoljašnjost i unutrašnjost, odnosno gore i dole. To spokojno stanje u kojem sve misli dolaze kraju, naziva se stanjem Sopstva. Kad se ono spozna kakvo jeste, nema mesta raspravi da li je smešteno u telu ili izvan njega.

10. Zašto se u umu pojavljuju misli o mnoštvu objekata čak i kada nema dodira sa spoljašnjim objektima?

Sve takve misli su posledica pritajenih tendencija (*purva samskara*). One se javljaju samo individualnoj svesti (*živu*) koja je zaboravila svoju stvarnu prirodu i postala ospoljena. Kad god opažamo određene objekte, treba da izvršimo samoispitivanje, "Ko je taj koji ih vidi?"; oni će se tada odmah izgubiti.

11. Kako se trostruki činilac (tj. spoznavatelj, spoznato i spoznavanje), koji su u dubokom snu, *samadhi*ju itd. odsutni, manifestuju u Sopstvu (u stanjima budnosti i sanjanja)?

Iz Sopstva se u sledu pojavljuju:

- (I) *Chidabhasa* (odražena svest) koja je neka vrsta osvetljenja.
- (II) *Jiva* (individualna svest), odnosno onaj-koji-vidi, odnosno prvi pojam.
- (III) Pojave, tj. svet.

12. Ako je Sopstvo oslobođeno osećaja znanja i neznanja, zašto za njega može da se kaže da svesnošću prožima čitavo telo, odnosno, da prenosi osetljivost čulima?

Mudri kažu da postoji neka veza između izvora različitih psihičkih nerava i Sopstva, da je to čvor srca, i da će veza između osetljivog i neosetljivog postojati sve dok se on ne preseče pomoću istinskog znanja; da isto kao što suptilna i nevidljiva snaga elektriciteta putuje kroz žice i čini mnoga čuda, tako i snaga Sopstva putuje kroz psihičke nerve i, prožimajući čitavo telo, dodeljuje čulima osetljivost, te ako je ovaj čvor presečen, Sopstvo će ostati kakvo oduvek jeste, bez atributa.

13. Kako može postojati veza između Sopstva, koje je čisto znanje, i trostrukih činitelja, koji su relativno znanje?

To je, na neki način, poput funkcionisanja bioskopa, kao što je pokazano skicom:

BIOSKOPSKA PREDSTAVA

(I) Svetiljka koja je unutra (u aparatu).

(II) Sočivo koje je ispred svetiljke.

(III) Film koji je duga serija

(IV) Sočivo, svetlost koja prolazi kroz njega i svetiljka, koji zajedno čine fokusiranu svetlost.

(V) Svetlost koja prolazi kroz sočivo koja pada na platno.

(VI) Različite vrste slika koje se pojavljuju u svetlosti platna.

(VII) Mehanizam koji stavlja film u pokret.

JASTVO

(I) Jastvo.

(II) Čist (*satvički*) um koji je blizak Sopstvu.

(III) Tok pritajenih težnji (posebnih fotografija). Koji se sastoji od suptilnih misli.

(IV) Um, njegovo osvetljenje i Sopstvo, koji zajedno čine posmatrača, odnosno *živu*.

(V) Svetlost Sopstva, se pojavljuje iz uma, a kroz čula pada na svet.

(VI) Različita obličja i imena koja se pojavljuju kao objekti koji se opažaju u svetlosti sveta.

(VII) Božanski zakon koji manifestuje pritajene težnje uma.

Isto kao što se slike pojavljuju na platnu sve dok film baca senke kroz sočivo, pojavnici svet nastavlja da se pojavljuje za pojedinca u budnom stanju i u stanju snova sve dok postoje pritajene mentalne impresije. Kao što sočivo uveličava sićušna zrnca na filmu na ogromnu veličinu u vidu brojnih slika koje se prikazuju u jednom trenutku, tako um uveličava težnje slične izdancima na drvetu u obliku misli, i u jednom trenutku prikazuje bezbrojne svetove. Opet, kao što je samo svetlost svetiljke vidljiva kada nema filma, tako samo Sopstvo sija, bez trostrukih činitelja kad su u stanjima dubokog sna, nesvesti i *samadhija* odsutni mentalni koncepti u obliku težnji. Isto kao što svetiljka osvetljava sočivo itd., ostajući nedirnuta, Sopstvo osvetljava ego (*chidabhasa*), itd., dok samo ostaje netaknuto.

14. Šta je *dhyana* (meditacija)?

To je ostajati kao svoje Sopstvo, a da ni na koji način ne zastranimo od svoje stvarne prirode, i da ne osećamo da meditiramo. Kako u ovom stanju čovek nije ni najmanje svestan različitih stanja (budnosti, sanjanja, itd.), spavanje (vidljivi san), se takođe smatra *dhyanom*.

15. Koja je razlika između *dhyane* i *samadhija*?

Dhyana se postiže voljnim mentalnim naporom; u *samadhiju* nema takvog napora.

16. Koji su činioci koje treba uzeti u obzir kada je u pitanju *dhyana*?

Za onog ko je učvršćen u svom Sopstvu (za *atma nishtu*) značajno je da vodi računa da ni najmanje ne zastrani iz ove upijenosti. Zastranjujući iz svoje istinske prirode, on može pred sobom da vidi sjajne svetlosti, itd., ili da čuje (tajanstvene) zvuke, ili da smatra stvarnim vizije bogova koje se pojavljuju izvan njega ili u njemu. On ne treba da bude obmanut ovima i tako zaboravi sebe.

Napomene:

(I) Ako se trenuci koji se gube razmišljanjem o objektima koji nisu Sopstvo utroše na ispitivanje Sopstva, samospoznaja će se postići za vrlo kratko vreme.

(II) Sve dok um nije učvršćen u sebi samom, važna je neka vrsta *bhavane* (kontemplacije personifikovanog boga ili boginje, sa dubokom ljubavi). Inače će um biti često saletan nepovezanim mislima ili snom.

(III) Ne trošeći sve vreme na koncepte (*bhavane*) 'Ja sam *Šhiva*' ili 'Ja sam *Brahman*', koji se smatraju *nirgunopasanom* (kontemplacijom *Brahmana* bez atributa), metod ispitivanja sebe treba da se primeni čim se postigne mentalna snaga koja je rezultat takve *upasane* (kontemplacije).

(IV) Odličnost vežbe (*sadhane*) leži u tome da se ne ostavi prostora nijednom jedinom mentalnom konceptu (*vrittiju*).

17. Koja pravila ponašanja treba da sledi aspirant (*sadhaka*)?

Umerenost u ishrani, umerenost u spavanju i umerenost u govoru.

18. Koliko dugo treba da vežba?

Sve dok se um ne učvrsti u svom prirodnom stanju slobode od pojmova, što znači, sve dok se potpuno ne izgubi osećaj 'ja' i 'moje'.

19. Koji je smisao boravka u samoći (*ekanta vase*)?

Pošto je Sopstvo sveprožimajuće, za njega ne postoji neko određeno mesto koje je samotno. Stanje oslobođenosti od mentalnih koncepata naziva se 'boravkom u samoći'.

20. Koje je obeležje mudrosti (*viveke*)?

Njena lepota leži u tome što se ostaje slobodnim od obmane, pošto se istina jednom spozna. Strah postoji samo za onog ko vidi i najmanju različitost u Vrhunskom *Brahmanu*. Sve dok postoji ideja o tome da je telo Sopstvo, niko ne može da spozna istinu, ko god da je.

21. Ako se sve dešava po karmi (*prarabdha*, rezultat čovekovih dela iz prošlosti), kako treba da prevaziđemo prepreke meditaciji (*dhyani*)?

Prarabdha se tiče samo uma okrenutog spolja, ne onog koji je okrenut unutra. Onaj ko traži svoje stvarno Sopstvo, ne plaši se nijedne jedine prepreke.

22. Da li je asketizam (*sannyasa*) preduslov za učvršćivanje u Sopstvu (*atma nishte*)?

Napor koji se čini da bismo se oslobodili vezanosti za telo, u stvari je usmeren na obitavanje u Sopstvu. Samo zrelost misli i ispitivanje odstranjuje vezanost za telo, a ne životni aktivnosti (*ashrame*), kao što je aktivnost učenika (*brahmachari*), itd. To je zato što je postignuće u umu, dok se aktivnosti odnose na telo. Kako telesne aktivnosti mogu da odstrane vezanosti u umu? Sposobno i zrelo ispitivanje tiče se uma. Zato će, pomoću ovakvih

ispitivanja, samo sa takvim umom biti moguće da se odstrane vezanosti koje su se u njega ušunjale *avicharom* (nedostatkom ispitivanja). No, pošto je disciplina asketizma (*sannyasashrama*) sredstvo za postizanje bestrasnosti (*vairagye*), i pošto je bestrasnost sredstvo za ispitivanje, *sannyasu* možemo da smatramo, na neki način, sredstvom ispitivanja putem bestrasnosti. Umesto da traćimo svoj život ulaskom u red asketa pre no što smo za to spremni, bolje je da živimo životom porodičnog čoveka. Da bismo učvrstili um u Sopstvu, koje je njegova istinska priroda, potrebno je da ga odvojimo od porodice želja (*samkalpa*) i sumnja (*vikalpa*), što znači da se odrekemo porodice (*samsare*) u umu. Ovo je stvarni asketizam.

23. Utvrđeno pravilo je da sve dok postoji i najmanja ideja ja-sam-činitelj, ne može da se postigne Samospoznaja. No, da li je moguće da jedan aspirant, koji je porodični čovek, ispravno izvrši svoje dužnosti bez ovog osećaja?

Pošto ne postoji pravilo po kome bi neko delo zavisilo od osećaja da ga mi činimo, nije potrebno sumnjati u to da li će se neko delo izvršiti bez činitelja. Iako u očima drugih činovnik vladinog trezora može izgledati kao da tokom čitavog dana pažljivo i odgovorno obavlja svoju dužnost, on će ispunjavati svoje dužnosti bez vezanosti, misleći, “ja nemam nikakve stvarne veze sa svim ovim novcem”, i bez osećaja učestvovanja u svom umu. Na isti način i mudar domaćin može bez vezanosti da ispuni različite porodične dužnosti koje mu, prema prošloj *karmi*, padaju u deo, kao sredstvo u rukama nekog drugog. Delo i znanje nisu nedosledni.

24. Kako mudri domaćin, koji ne mari za udobnost svog tela, koristi svojoj porodici, i kako porodica koristi njemu?

Iako je u potpuno nemaran u odnosu na udobnost svog tela, ako zbog njegove prošle karme njegova porodica treba da se izdržava njegovim naporima, možemo smatrati da on služi drugima. Ako se postavi pitanje da li mudrac stiče neku dobrobit ispunjavanjem svojih domaćinskih dužnosti, možemo odgovoriti da za njega nema izgleda da išta više dobije ispunjavanjem porodičnih dužnosti, pošto je on već postigao stanje potpunog zadovoljenja koje je sveukupnost svih dobrobiti i najviše među svim dobrima.

25. Kako se može postići prestanak aktivnosti (*nivritti*) i duhovni mir usred porodičnih dužnosti koje su po prirodi stalna aktivnost?

Pošto aktivnosti mudraca postoje samo u očima drugih, a ne u njegovim sopstvenim, iako on može da ispunjava ogromne zadatke, on u stvari ne čini ništa. Stoga njegove aktivnosti ne stoje na putu ne-delanja i duhovnog mira. Pošto on zna istinu da se sve aktivnosti dešavaju samo u njegovom prisustvu, a da on ne čini ništa. Tako će on ostati nemi svedok svih aktivnosti koje se dešavaju.

26. Pošto je mudračeva prošla *karma* uzrok njegovih sadašnjih aktivnosti, zar impresije (*vasane*), koje su uzrokovane njegovim sadašnjim aktivnostima, neće prianjati za njega u budućnosti?

Samo onaj ko je slobodan od svih pritajenih težnji (*vasana*) je Mudrac. Pošto je tako, kako mogu na njega da utiču težnje *karme*, kad je on potpuno nevezan za aktivnosti?

27. Koje je značenje *brahmacharye*?

Samo ispitivanje *Brahmana* treba da se naziva *brahmacharyom*.

28. Da li će praktikovanje *brahmacharye* koja se sledi povinujući se (četirima) životnim uređenjima (*ashramama*) biti sredstvo saznanja?

Pošto postoje različita sredstva saznanja, kao što je kontrola čula, itd. obuhvaćena *brahmacharyom*, moralne vežbe koje ispravno slede pripadnici reda učenika (*brahmacharina*) su veoma korisne za njihov napredak.

29. Da li se može ući u red asketa (*sannyasa*) neposredno iz reda učenika (*brahmacharye*)?

Oni koji su zreli ne moraju formalno da uđu i red *brahmacharye*, itd., po ustanovljenom redu. Onaj ko je spoznao svoje Sopstvo ne čini razliku između različitih životnih uređenja. Stoga, njemu nijedno uređenje života niti pomaže niti ga ometa.

30. Da li aspirant (*sadhaka*) gubi nešto ako se ne pridržava pravila *kasti* i životnog uređenja?

Pošto je postignuće (*anusthana*, dosl. vežba) znanja vrhunski smisao svih drugih vežbi, ne postoji pravilo po kome bi neko ko ostaje u ma kom od životnih uređenja i stalno stiče znanje, mora da sledi ustanovljena pravila za to životno urđenje. Ukoliko on sledi pravila *kaste* i uređenja života, on to čini za dobrobit sveta. On ne stiče nikakvu dobrobit time što se pridržava pravila. Niti gubi išta time što ih se ne pridržava.

Treće poglavlje

ISKUSTVO (*Anubhava*)

1. Šta je svetlost svesti?

To je Samo-osvetljeno postojanje-svest, koja posmatraču otkriva svet imena i obličja unutar i izvan njega. Postojanje ovog postojanja-svesti može se zaključiti po objektima koje osvetljava. Ono ne postaje objekat svesti.

2. Šta je znanje (*vijnana*)?

To je ono mirno stanje postojanja-svesti koje doživljava aspirant i koje je poput okeana bez talasa i nepokretnog etra.

3. Šta je blaženstvo?

To je doživljavanje radosti (odnosno mira) u stanju *vijnane*, slobodnog od svih aktivnosti i sličnog dubokom snu. Ovo se takođe naziva stanjem *kevala nirvikalpe* (ostajanja bez koncepata).

4. Šta je stanje iza blaženstva?

To je stanje neprestanog duhovnog mira koje nalazimo u stanju apsolutnog mirovanja, *jagrat-sushupti* (dosl, spavanje sa svesnošću) koje podseća na neaktivan duboki san. U ovom stanju, uprkos aktivnosti tela i čula, ne postoji svesnost o spoljašnjem svetu, kao u deteta uronjenog u san¹ koje nije svesno hrane koje mu majka daje. *Yogi* koji je u ovom stanju nije aktivan čak ni kad je zauzet aktivnošću. Ovo se takođe naziva *sahaja nirvikalpa samadhijem* (prirodno stanje upijenosti u sebe, bez koncepata).

5. Koji je smisao kazivanja da čitav pokretan i nepokretan svet zavisi od nas samih?

Sopstvo znači utelovljeno biće. Tek pošto se energija, koja je pritajena u stanju dubokog sna, pojavljuje sa idejom 'ja', dolazi do iskustva svih objekata. Sopstvo je prisutno u svakom opažanju kao opažatelj. Nema objekata koji bi se videli kad je 'ja' odsutno. Iz ovih razloga, možemo sa sigurnošću reći da sve dolazi iz Sopstva, i vraća se natrag Sopstvu.

6. Kako se može reći da je Sopstvo samo jedno, kad se tela i Sopstva koja ih čine živim, u stvari, posvuda uočavaju kao neprebrojna?

Ako se prihvati ideja 'ja sam telo', Sopstva će biti mnogobrojna. Stanje u kome se gubi ova ideja je Sopstvo, pošto u tom stanju nema drugih objekata. Ovo je razlog zbog koga se smatra da je Sopstvo samo jedno.

¹ Aktivnosti usnulog deteta, kao što su jedenje i pijenje, su aktivnosti jedino za tuđe oči, za posmatrača, a ne i u njegovim sopstvenim. Stoga, ono u stvari ne izvodi te aktivnosti, uprkos tome što tako izgleda.

7. Koji je izvor kazivanja da se *Brahman* može shvatiti umom, i istovremeno da se ne može shvatiti umom?

Ne može se shvatiti nečistim umom, ali se može shvatiti čistim umom.

8. Šta je čist um, a šta nečist um?

Kad se neodrediva moć *Brahmana* odvoji od *Brahmana*, i sjedinjena sa odrazom svesti (*chidabhasa*) uzima različita obličja, ona se naziva nečistim umom. Kad se oslobodi odraza svesti (*abhasa*) razlučivanjem, naziva se čistim umom. U stanju sjedinjenosti sa *Brahmanom*, ona spoznaje *Brahmana*. Energija koja je praćena odrazom svesti se naziva nečistim umom, a njeno stanje odvojenosti od *Brahmana* je njeno ne-poimanje *Brahmana*.

9. Da li je moguće prevazići *karmu* (*prarabdhu*), za koju se kaže da traje sve do okončanja tela, dok telo još postoji?

Da. Ako se vršilac (činitelj) od koga *karma* zvisi, naime ego, koji je nastao između tela i Sopstva, utopi u svoj izvor i izgubi svoje obličje, hoće li *karma* koja zavisi od njega opstati sama? Stoga, kada nema 'ja', nema ni *karme*.

10. Pošto je Sopstvo postojanje i svest, koji je razlog što se opisuje kao različito od postojećeg i ne-postojećeg, osetljivog i ne-osetljivog?

Iako je Sopstvo stvarno, pošto ono uključuje sve u sebe, nema mesta za pitanja koja se tiču dualnosti u vezi njegove stvarnosti, odnosno nestvarnosti. Zato se za njega kaže da je različito od stvarnog i nestvarnog. Slično tome, premda je ono svest, pošto za njega nema ničeg što bi saznalo, odnosno ničeg što bi njega saznalo, kaže se da je različito od osetljivog i od neosetljivog.

Četvrto poglavlje

POSTIGNUĆE (*Arudha*)

1. Koje je stanje postignuća znanja?

To je postojano obitavanje u Sopstvu bez napora u kome se um, koji je postao jedno sa Sopstvom, posledično tome više nikad ne pojavljuje. To znači, isto kao što svako prirodno i uobičajeno poseduje ideju kada misli na svoje telo, "Ja nisam koza ni krava, ni bilo koja druga životinja, već čovek", tako, kada poseduje ideju "ja nisam načela (*tatva*) koje počinju od tela i završavaju se zvukom (*nadom*), već Sopstvo koje je postojanje, svest i blaženstvo", prirodna samo-svest (*atma-prajna*), za njega se kaže da je postigao čvrstinu znanja.

2. Kojem od sedam stupnjeva znanja (*jnanabhoomika*)² pripada mudrac (*jnani*)?

On pripada četvrtom stupnju.

3. Ako je tako, zašto su postavljena tri stupnja koja su mu nadređena?

² Ovih sedam *jnana bhoomika* su:-

1. *subheccha* (žudnja za prosvetljenjem)

2. *vicharana* (ispitivanje)

3. *tanumanasa* (tanan um)

4. *satvapatti* (samospoznaja)

5. *asamsakti* (nevezanost)

6. *padarthabhavana* (ne-opažanje objekata)

7. *turyaga* (transcendentnost)

Oni koji su postigli poslednje četiri *bhoomike* nazivaju se redom: *brahmavid*, *brahmavidvara*, *brahmavidvariya* i *brahmavidvarishta*.

Obeležja od četvrtog do sedmog stupnja zasnovana su na iskustvu spoznate osobe (*jivanmukte*). To nisu stupnjevi znanja i oslobođenja. Što se tiče znanja i oslobođenja, nema nikakve razlike između ova četiri stupnja.

4. Ako je oslobođenje zajedničko za sve, zašto se samo *varishtha* (dosl. najsavršeniji) uzdiže do krajnosti?

Ako je u pitanju *varishthino* opšte iskustvo blaženstva, on je veličan samo zbog naročite zasluge koju je stekao u svom prethodnom životu, i koja je razlog ovome.

5. Zašto nema nikog ko ne bi želeo da doživljava neprekidno blaženstvo, i koji je razlog što ne postižu svi mudraci (*jnaniji*) stanje *varishte*?

Ono se ne postiže samim naporom ili željom, njegov uzrok je *karma* (*prarabdha*). Kako ego umire zajedno sa svojim uzrokom već na četvrtom stupnju (*bhoomiki*), kakvog izvršioca tada ima iza tog stupnja, koji bi želeo nešto, ili koji bi činio napore? Sve dok čine neki napor, oni ne mogu da budu mudraci (*jnaniji*). Da li sveti tekstovi (*shruti*), koji naročito pominju *varishtu*, kažu da su ostale tri osobe neprosvetljene?

6. Zašto neki sveti tekstovi kažu da je vrhunsko stanje ono u kome su čulni organi i um potuno uništeni; kako to stanje može biti spojivo sa doživljajem tela i čula?

Da je tako, ne bi bilo nikakve razlike između tog stanja i stanja dubokog sna. Dalje, kako se za njega može reći da je prirodno stanje, ako jedno vreme postoji, a u ostalo ne? Ovo se dešava, kao što je ranije navedeno, nekim osobama kao posledica njihove *karme* (*prarabdhe*) na neko vreme, ili do smrti. Nije ispravno smatrati ga njihovim konačnim stanjem. Kad bi bilo tako, to bi značilo da su sve velike duše i Gospod, koji su bili autori vedantičkih dela (*jnana grantha*) i *Veda*, bile neprosvetljene osobe. Da je vrhunsko stanje ono u kome ne postoje ni čula ni um, a ne stanje u kome postoje, kako bi to moglo da bude savršeno stanje (*paripurnam*)? Pošto je jedino *karma* odgovorna za aktivnost, odnosno neaktivnost mudraca, velike duše su proglasile stanje *sahaja nirvikalpe* (prirodnog stanja bez koncepata) kao jedino konačno stanje.

7. Koja je razlika između običnog sna i budnog sna (*jagrat sushuptija*)?

U običnom snu ne samo da nema misli, već takođe nema ni svesti. U budnom snu postoji samo svest. Zato se ono naziva budnošću za vreme sna, tj. sna u kome postoji svest.

8. Zašto se Sopstvo opisuje i kao četvrto stanje (*turiya*), i kao ono iza četvrtog stanja (*turiyatita*)?

Turiya znači četvrto. Doživljatelj (*jiva*) tri stanja, budnosti, sanjanja i dubokog spavanja, poznatih kao *visva*, *tajasa*, i *prajna*, koji lutaju naizmenično u ovim trima stanjima, nisu Sopstvo. U cilju da se ovo učini jasnim, naime, da je Sopstvo ono koje je različito od njih i koje je svedok ovih stanja, ono je nazvano četvrtim (*turiyom*). Kad se ovo zna, tri doživljavatelja nestaju, a ideja da je Sopstvo svedok, da je ono četvrto stanje, takođe nestaje. Zato se Sopstvo opisuje kao ono koje je iza četvrtog (*turiyatita*).

9. Koju dobrobit mudrac crpi iz svetih knjiga (*Shrutja*)?

Mudrac, koji je otelovljenje istina o kojima se govori u spisima, nema nikakve koristi od njih.

10. Da li postoji neka veza između postizanja natprirodnih moći (*siddhi*) i Oslobođenja (*mukti*)?

Samo prosvetljeno ispitivanje vodi do Oslobođenja. Sve natprirodne moći su obmanjujuće pojave koje stvara moć *maye* (*mayashakti*). Samospoznaja, koja je trajna, je jedino istinsko postignuće (*siddhi*). Postignuće koje se pojavi i nestane, budući da je efekat *maye*, ne može biti stvarno. One se izvode sa ciljem da se uživa ugled, zadovoljstva, itd. Nekim ljudima one

dolaze iako ih ne traže, putem *karme*. Znaj da je sjedinjenje sa *Brahmanom* pravi cilj svih postignuća. Ovo je takođe stanje Oslobođenja (*aikya mukti*), poznato kao sjedinjenje (*sayujya*).

11. Ako je ovo priroda Oslobođenja (*mokshe*), zašto ga neki spisi povezuju sa telom i kažu da individualna duša može da postigne Oslobođenje samo ako ne napusti telo?

Oslobođenje i priroda njegovog doživljavanja treba da se uzimaju u obzir samo ukoliko je ropstvo stvarno. Sve dok je Sopstvo (*purusha*) u pitanju, ono nije u ropstvu ni u jednom od četiri stanja. Pošto je ropstvo samo usmena pretpostavka po načelima vedantičkog sistema, kako pitanje Oslobođenja, koje zavisi od pitanja ropstva, može da se postavi, kad ropstvo ne postoji? Nepoznavajući ovu istinu, ispitivati prirodu ropstva i Oslobođenja je kao ispitivanje nepostojeće visine, boje, itd., sina jalove žene, ili roga zeca.

12. Ako je to tako, zar opisi ropstva i oslobođenja, koje nalazimo u spisima, ne postaju beznačajni i neistiniti?

Ne, ne postaju. Naprotiv, obmana o ropstvu, stvorena neznanjem iz pradavnih vremena, može da se odstrani jedino znanjem, i u ovu svrhu se izraz 'Oslobođenje' (*mukti*) obično koristi. To je sve. Činjenica da se osobine Oslobođenja opisuju na različite načine, dokazuje da su imaginarne.

13. Ako je tako, da li su napori kao što su proučavanje (dosl. čuvenje), razmišljanje, itd., beskorisni?

Ne, nisu. Čvrsto ubedenje da ne postoji ni ropstvo ni oslobođenje je vrhunski smisao svih napora. Pošto se ovaj smisao, da se samopouzdanost, direktnim iskustvom vidi da ropstvo i oslobođenje ne postoje, nikako drugačije ne može postići osim uz pomoć ranije navedenih vežbi, ovi napori jesu korisni.

14. Da li postoji neki autoritet koji kazuje da nema ni ropstva ni oslobođenja?

To je određeno po snazi iskustva, a ne samo po snazi spisa.

15. Ako je tako, kako se to doživljava?

Ropstvo i oslobođenje su puki lingvistički izrazi. Oni ne postoje sami za sebe. Stoga ne mogu funkcionisati po svojoj voji. Nužno je prihvatiti postojanje nekog osnovnog pojma čije su to modifikacije. Ako ispitujemo, "za koga postoji ropstvo i oslobođenje?" videćemo, "oni postoje za mene". Ako ispitujemo, "ko sam ja?", videćemo da ne postoji nešto kao što je 'ja'. Onda će biti jasno, kao što je plod *amalaka* u našoj ruci, da je ono što preostaje, naše stvarno biće. Pošto će oni koji ostave po strani puke verbalne diskusije i ispituju sebe iznutra prirodno i jasno doživljavati ovo kao istinu, nema sumnje da sve spoznate osobe podjednako ne vide ni ropstvo ni oslobođenje, sve dok je Istinsko Sopstvo u pitanju.

16. Ako zaista nema ni ropstva ni oslobođenja, koji je razlog aktuelnom doživljavanju radosti i žalosti?

Oni se pojavljuju kao da su stvarni samo kad zastranimo od svoje stvarne prirode. Oni ne postoje stvarno.

17. Da li je moguće da svako direktno, bez sumnje, tačno zna šta je njegova istinska priroda?

Moguće je, bez ikakve sumnje.

18. Kako?

Iskustvo je svakoga da čak ni u stanjima dubokog sna, nesvesti, itd., kad čitav univerzum, pokretan i nepokretan, počevši od zemlje, i završavajući sa nemanifestovanim (*prakrti*), nestaje, on ne nestaje. Stoga je stanje čistog bića koje je svima zajedničko i koje svako, uvek, direktno doživljava, naša istinska priroda.

Zaključak je da su sva iskustva u stanju prosvetljenosti, isto kao i u stanju neznanja, koja se mogu opisivati uvek novim i novim rečima, u suprotnosti sa našom stvarnom prirodom.

Uzeto iz:

The Collected Works of Ramana Maharshi

Edited by Arthur Osborne,

V izdanje, 1979.

Objavio:

T. N. Venkataraman

President, Board of Trustees,

Sri Ramanasramam

Turivannamalai,

South India.